

”Toi on keltamahalintu!”

**Lapsen luontosuhteen vahvistaminen varhaiskasvatuk-
sessa**

Senja Raappana

Opinnäytetyö

Marraskuu 2016

Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Sosionomi (AMK), sosionomin tutkinto-ohjelma

Tekijä Raappana, Senja	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä 14.11.2016
	Sivumäärä 28	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi "Toi on keltamahalintu!" Lapsen luontosuhteen vahvistaminen varhaiskasvatuksessa		
Tutkinto-ohjelma Sosionomin tutkinto-ohjelma		
Työn ohjaaja Lundahl, Raija & Lautamo, Tiina		
Toimeksiantaja Tenavat Myötätuulessa päiväkoti		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli vahvistaa lapsen luontosuhdetta varhaiskasvatuksessa, sekä opettaa lasta suojelemaan ja kunnioittamaan luontoa, oppien samalla lähiympäristöstä. Opinnäytetyö oli tekijän itsenäisesti toteuttama ja hänen ideoihinsa perustuva. Kestävä kehitys, ympäristökasvatus ja luonnon merkitys ovat koko ajan yleistymässä, joten opinnäytetyön aihe on ajankohtainen. Opinnäytetyön tekijän tavoitteena on lisätä näitä arvoja varhaiskasvatuksessa yhä enemmän, osaksi jokapäiväistä toimintaa.</p> <p>Kehitystyö koostui luontorepun suunnittelusta ja valmistamisesta ympäristökasvatuksen, eko- ja ympäristöpsykologian sekä ympäristösosiologian teoriaan pohjaten, sekä sen kokeilemisestä varhaiskasvatuksessa kolmella luontoretellä. Suunnittelun lähtökohtana oli kestävä kehitys, vihreät arvot, hyvän mielen edistämisestä sekä luonnon näkeminen tärkeänä osana elämää ja yhteiskuntaa. Arviot luontorepun toimivuudesta perustuivat tekijän havaintoihin, varhaiskasvatuksen työntekijöiden sekä retkillä olleiden lasten palautteisiin ja retkiltä saatuihin kokemuksiin. Hyvä huomio oli, että varsinkin varhaiskasvatustyössä pitäisi työvälinettä luodessa pyrkiä yksinkertaisuuteen, helppokäyttöisyyteen ja kiireettömän tekemisen korostamiseen.</p>		
Avainsanat (asiasanat) luonto, ympäristökasvatus, varhaiskasvatus		
Muut tiedot		

Author Raappana, Senja	Type of publication Bachelor's thesis	Date 14.11.2016 Language of publication: Finnish
	Number of pages 28	Permission for web publication: x
Title of publication "That is a bird with a yellow belly!" Reinforcing the child's involvement with nature in early childhood education and care		
Degree programme Degree Programme in Social Services		
Supervisor Lundahl, Raija & Lautamo, Tiina		
Assigned by Tenavat Myötätuulessa daycare		
Abstract <p>The aim for this dissertation was to reinforce the child's involvement with nature in early childhood education and care (ECEC), as well as to teach the child to conserve and respect nature while learning from their surroundings. This dissertation has been carried out independently by the author and is based on her own ideas. Sustainable development, environmental education and the significance of nature are becoming more and more common, therefore, the topic of this dissertation is well timed. The dissertation's author's objective is to reinforce these values ever more in ECEC, as part of the everyday activities.</p> <p>The dissertation consisted of designing and preparing a "nature bag", based on the theories of environmental education, ecopsychology and environmentally-focused psychologies, as well as implementing it during three ECEC excursions. The premise of planning the dissertation was sustainable development, green values, promoting positivity as well as viewing nature as an important part of life and the community. The evaluations of the "nature bag" 's success were based on the author's observations, feedback from the ECEC staff and participating children, as well as the experiences gained on the excursions. A good point of observation was that one must strive for simplicity, accessibility and an emphasis on unrushed activities when creating tools, especially in ECEC.</p>		
Keywords/tags (subjects) nature, environmental education, early childhood education		
Miscellaneous		

Sisältö

1	Sano seikkailulle, että olet tulossa	3
2	Pienilläkin askelilla pääsee eteenpäin	4
	2.1 Ympäristösosiologia	4
	2.2 Eko- ja ympäristöpsykologia	5
	2.3 Ympäristökasvatus	6
	2.4 Tutkimustietoa luontoympäristön vaikutuksesta ihmiseen	7
	2.5 Lapsi ja luonto	9
	2.6 Miksi suojella luontoa?	11
	2.7 Vihreä lippu – Maailman pelastaminen on lasten leikkiä.....	11
3	Todellinen tutkimusmatkailija	12
	3.1 Työn tarkoitus ja tavoitteet	12
	3.2 Ammi Ampiaisen luontoreppu..... Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.	
	3.1.1 Tuotekehitysprojekti.....	13
	3.1.2 Repun sisältö.....	14
	3.1.3 Lasten palaute	20
4	Älä epäröi istua hetkeksi miettimään	22
	Lähteet	25
	Liitteet	29
	Liite 1. Ammi Ampiaisen tervehdyskirje retkeilijöille	29
	Liite 2. Ammi Ampiaisen luontoreppu	30
	Liite 3. Ammi Ampiaisen luontovihko.....	31
	Liite 4. Tehtäväkortit.....	32
	Liite 5. Eläinkortit	33
	Liite 6. Lintukortit.....	34
	Liite 7. Kasvikortit.....	35
	Liite 8. Puukortit.....	36
	Liite 9. Muut kortit	37

Kuviot

Kuvio 1 Eskareiden retki lähimetsään	16
Kuvio 2 Luonnon aarteita	17
Kuvio 3 Lapset ihmettelemässä luonnon värejä	18
Kuvio 4 Sammaleen tutkimista.....	19

1 Sano seikkailulle, että olet tulossa

Tämä opinnäytetyö oli kehittämistyö, jossa suunnittelin ja toteutin varhaiskasvatuksen työntekijän työvälineeksi Ammi Ampiaisen luontorepun. Luontorepun tarkoituksena ja tavoitteena on opettaa lasta suojelemaan ja kunnioittamaan luontoa sekä vahvistamaan lapsen luontosuhdetta varhaiskasvatuksessa. Tavoitteena on myös madaltaa varhaiskasvatuksen työntekijöiden kynnystä lähtemään luontoretkeille lasten kanssa toimiessa. Ammi Ampiaisen luontorepun avulla lapset pääsevät paitsi ihailemaan luontoa ja sen ihmeellisyyksiä, myös tutustumaan esimerkiksi Suomen metsäneläimiin- ja kasveihin. Opinnäytetyön toimeksiantaja oli Jyväskylässä sijaitseva Tenavat Myötätuulessa päiväkoti.

Tenavat Myötätuulessa päiväkoti on yksityinen, ryhmätön päiväkoti varhaiskasvatustekoisille lapsille. Päiväkoti painottaa luontokasvatusta ja on saanut kansainvälisen kestävän kehityksen ohjelman, Vihreän lipun, kansainvälisen kasvatustalouden ympäristömerkin ja sen käyttöoikeuden.

Parikka-Nihti ja Suomela (2014, 12) lainatakseni: "Monelle kaupunkilaislapselle lähiympäristö on vieras, ja luonnon ympäristöstä tunnetaan parhaiten television ja muun median kautta tutuksi tulleet leijonat, tiikerit ja krokotiilit. Talitiainen on vain "lintu", eikä koiranputkesta ole koskaan kuultukaan." Ammi Ampiaisen luontoreppu innostaa käymään retkellä, kun käytössä on valmis materiaali, eikä kaikkea pidä suunnitella alusta. Luontoreppu keskittyy Suomen eläimiin, kasveihin, puihin ja siihen ympäristöön, mitä me täällä näemme. Jyväskylän varhaiskasvatussuunnitelmassa (2010, 13) muistutetaan, että varhaiskasvatustyön ympäristön on oltava lapselle turvallinen ja terveellinen ympäristö, jossa pystyy päivittäin leikkimään, tutkimaan, liikkumaan, ilmaisemaan itseään ja saamaan taiteellisia kokemuksia. Tämä on myös yksi syy, miksi haluan painottaa opinnäytetyölläni luonnossa olemisen tärkeyttä. Se tarjoaa lapselle juuri näitä asioita, milloin tahansa.

Luontorepun lähtökohtana on kestävä kehitys, vihreät arvot, hyvän mielen edistäminen ja luonnon näkeminen tärkeänä osana elämää sekä yhteiskuntaa. Ammi Ampiaisen luontoreppuun sisältyvät tehtävät, harjoitteet ja kortit ovat valittu sen mukaisesti, että ne aktivoivat lapsia luonnossa. Pidän tärkeänä myös yksinkertaisia elämyksiä ja kokemuksia luonnossa ja korostan leikin, tutkimisen ja ihmettelyn tärkeyttä,

varsinkin varhaiskasvatuksessa. Repusta löytyvät tehtävät keskittyvätkin pääasiassa aistiharjoitteisiin, pohdiskeluun ja leikkiin. Lapset pääsevät toimimaan sekä yksin, että ryhmässä. Fyysinen ympäristö myös vaikuttaa lapsen kehitykseen suoraan. Kun toimitaan metsässä, on jo itsessään ympäristö täynnä toiminta- ja leikkimahdollisuuksia. Lapsetkin arvostavat luonnon läheisyyttä, ja liian valmiiksi suunnitellut leikki- paikat eivät jaksaa motivoida pitkään. (Ritmala, Ojanen, Sivén, Vihunen & Vilén 2010, 67-68.)

Luonnolla on meidän elämässämme suuri merkitys ja sen takia siihen tutustuttaminen, sekä opettaminen pitämään siitä huolta on äärimmäisen tärkeää. Olemme varhaiskasvattajina onnistuneet, jos lapsen ja luonnon välille kehittyy koko elämän mittainen suhde.

2 Pienilläkin askelilla pääsee eteenpäin

2.1 2.1 Ympäristösosiologia

Ympäristösosiologia tutkii ihmisen, yhteiskunnan ja luonnon vuorovaikutussuhteita. Se on nopeasti kehittyvä sosiologian ala, johon liittyy rakennettu ympäristö, kulttuurimaisema sekä ympäristö niin luonnonympäristönä, kuin myös ihmisen kulttuuriympäristönä. (Jyväskylän yliopisto 2016.) Tutkimusaiheena ympäristösosiologia sisältää myös esimerkiksi ihmisen arkisen luontosuhteen käsittelyn, mutta myös laajemmin koko yhteiskunnan ympäristösuhteisiin. Tämä näkökulma tuo esille ympäristöongelmien sosiaalista ja kulttuurista ratkaisutyyppiä, sekä niiden luonnetta. (Saaristo & Valkonen 2010, 7-9.) Ympäristösosiologisen näkemyksen mukaan sidoksissa yhteiskunnalliseen aikaan ja tilanteeseen ovat aina käsitykset luonnosta sekä ympäristöstä. Luonto ymmärretään aina kulttuureissa vallitsevien merkitysjärjestelmien kautta. (Valkonen 2010, 31.) Ympäristösosiologiassa on huomattu, että ihmiset arvottavat luontoa jatkuvasti. Ymmärrys luonnosta ei rajoitu ainoastaan ympäristöä tai luontoa koskevaan tietoon, jota meillä on, vaan esimerkiksi arjen kokemuksiin. Näitä ihmiset pitävät merkittävimpinä vaikuttajina luontokäsitykseen. (Valkonen 2010, 44.)

Kysymys ympäristöstä voidaan jakaa kolmeen eri tasoon: kulttuuriseen, ekologiseen ja yhteiskunnalliseen. Kulttuurisessa tasossa on kyse hyötyjen ja haittojen kohtuullisesta jakautumisesta ja käsityksestä luonnonkäytön oikeutuksesta. Se liittyy luontokäsityksiin, tapoihin, arvostuksiin sekä asenteisiin. Ekologinen taso puolestaan taas liittyy ympäristössä tapahtuviin muutoksiin ja yleisesti ympäristön tilaan, ja yhteiskunnallisessa tasossa pohditaan taloudellisia ja sosiaalisia rakenteita, kuten esimerkiksi ympäristöpolitiikkaa. (Valkonen 2010, 29-30.)

Ihmiset ovat aikojen saatossa vieraantuneet yhä enemmän luontoympäristöstä. Litmanen ja Ylösen (2010, 55) mukaan Marxin (1844) vieraantumisen käsite perustuu siihen, että ihmisellä on kaksi niin kutsuttua olemusta. On "luonnonolemus", jonka ihmiset jakavat muiden lajien kanssa, sekä "lajiolemus", jossa todetaan se, että ihminen on sosiaalinen, luova ja tiedostava olento, jolle keskeistä on työ. Vieraantuminen tarkoittaa irtautumista ihmisen lajiolemuksesta. Ihmisten väliset yhteiskunnalliset suhteet esineellistyvät nykypäivänä helposti. Yhteys ihmisille ulkoiseen luontoon on asia, jota ihmiset tarvitsevat. Se on keskeinen osa ihmistä, vaikkei olekaan osa ihmisen orgaanista olemusta. Kun yhteys luontoon katkeaa, vähenee myös ymmärrys luontoa kohtaan. Luontoa aletaan tällöin pitää itsestäänselvyytenä, vain raaka-aineiden sekä teollisten tuotantoprosessien lähteenä. (Litmanen & Ylönen 2010, 55-56.)

2.2 2.2 Eko- ja ympäristöpsykologia

Eko- ja ympäristöpsykologian tarkoituksena on laatia tietoa rakennetun ympäristön ja luontoympäristön vaikutuksista ihmisille (Salonen 2005, 5). Ympäristöpsykologia selvittää millainen ympäristö on ihmiselle mahdollisimman ihmisläheinen ja ympäristön vaikutusta ihmiseen kokonaisuutena. (Aura, Horelli & Korpela 1997, 15). Ekopsykologia vuorostaan kyseenalaistaa tehokkuuden arvoja ja nostaa keskiöön muun muassa hyvinvoinnin, yhteisyyden, luontoympäristön elementit. Siinä korostuu ihmisen arvomaailma sekä luontosuhde. (Salonen 2012, 236 ja 239; 2006, 51; 2005, 22.) Nämä kaksi aihetta voidaan sitoa toisiinsa ihmisen luontoyhteyden kautta. Kun saamme siitä tietoa ja opimme ymmärtämään sitä, voimme parantaa psyykkistä hyvinvointiamme, terveyttämme ja opimme ympäristövastuullisiksi. Viime kädessä ihminen on kuitenkin yhtä luonnon kanssa, ja luontoyhteyden avulla saamme käsityksen todellisemmasta ihmisyydestä, inhimillisyyden ja ekologisuuden kautta. (Salonen 2005, 5.)

Perusajatus eko- ja ympäristöpsykologiassa on kuinka meidän tulisi tähdätä rakentamaan rikastuttavia sekä vahvistuvia yhteyksiä ympäristöön ja tiedostamaan oman toimintamme ja käyttäytymisemme vaikutus luontoon. (Hirvi 2006, 5.)

Luonto tekee meille paljon enemmän, kuin vain virkistää. Toisinaan jokainen meistä tekee päätöksiä tai valintoja, jotka jollain tavalla vahingoittavat ympäristöämme, sekä omaa itseämme. Luontoympäristön avulla voimme syventää yhdessä olemisen käytäntöjä, sillä ihmiset tarvitsevat myötätuntoa, yhteisöllisyyttä ja tukea. Välillä me etsimme syitä uupumukselle, stressille ja pahalle ololle esimerkiksi ihmissuhteitamme, epäonnistumisista tai työilmapiiristä. Fyysinen ympäristö vaikuttaa paljon mielialaasi, vaikka edellä mainitut asiat saattavat olla osatekijöinä ahdistukseen. Se voi myös aiheuttaa psyykkistä pahoinvointia. Jo sillä, käveleekö töihin metsä- vai kaupunkireittiä, on merkittävä vaikutus. (Salonen 2010, 16-17.)

Mitä luonto sitten oikeastaan on? Ympäristöjournalismin professori Michael Pollan (2002) kertoo Salosen (2010, 21) mukaan erään näkemyksen:

Luonto ei ole vain 'siellä ulkona', vaan se on myös 'täällä sisällä'. Omena ja peruna, puutarha ja keittiö ovat luontoa, samoin kuin ihmisaivot, johon heijastuu tulppaanin kauneus tai kannabiksenkukan savun vaikutus. Veikkaisin, että kun alamme nähdä tällaiset paikat yhtä itsestään selvästi luontoon kuuluvina kuin nyt näemme villin luonnon, ymmärrämme paljon nykyistä paremmin omaa paikkaamme luonnossa.

Jos luontoa pitää vain metsänä, jossa on puita ja kantoja, ei ole kovinkaan perillä asiasta. Luonto on kaikkea ihmisten ympärillä ja omassa arjessamme, joten se vaikuttaa meihin joka päivä. Arjen kokemusten avulla luonto määrittelemme luonnon ja sen arvon.

2.3 2.3 Ympäristökasvatus

Ympäristökasvatus tukee elinikäistä oppimista. Nykyään ympäristökasvatus on tunnettu enemmän kestävä kehityksen kasvatuksena. (Ympäristökasvatus 2008.) Kestävä kehitys taas on kehitystä, joka tyydyttää nykyhetken ihmisten tarpeet poistamatta kuitenkaan mahdollisuutta tulevaisuuden sukupolvilta tyydyttämästä heidän tarpeitaan. Sen tavoitteena on kyky pystyä pitämään huolta ihmiskunnan kulttuuri-

sesta, taloudellisesta, psyykkisestä, fyysisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista, vähentämättä kuitenkaan luonnon moninaisuutta tai ylittämättä luonnonjärjestelmien kantokykyä. (Koskinen & Verkka 2008, 1-2.) YK:n ympäristökonferenssissa, joka järjestettiin vuonna 1977 Tbilisissä, määriteltiin ympäristökasvatuksen kolme päätavoitetta. Ihmisten tietoisuuden lisääminen eri tekijöiden riippuvuudesta toisiinsa nähden kaupunki- ja maalaisympäristössä on näistä ensimmäinen tavoite. Toisena tavoitteena on antaa ihmiselle sellaiset arvot, asenteet, tiedot sekä taidot, että hän pystyy suojelemaan ja kehittämään ympäristöään. Kolmantena tavoitteena on luoda koko yhteiskunnalle, yksilölle ja ryhmälle uusia toimintamalleja ympäristöön liittyen. (UNESCO 1977, 26.)

Kalevi Korpelan (2008, 59) mukaan filosofi Bertrand Russell (1990) kirjoittaa onnellisuudesta muistelmissaan näin:

”Paikka, jossa isoisäni ja isoäitini asuivat, oli sokkeloinen, vain kaksikerroksinen rakennus – siellä oli yli neljä hehtaaria puutarhaa, joka enimmäkseen sai kasvaa vapaasti. Tämä puutarha merkitsi minulle hyvin paljon kahdeksantoista vuoden ikään asti. Lännen puolella oli valtava näköala – totuin laajaan horisonttiin ja esteettömään auringonlaskun näkemiseen. Ja siitä asti en ole koskaan voinut elää onnellisena ilman niitä.”

Luontoympäristöllä on missä muodossa tahansa kenelle tahansa ihmiselle suuri merkitys, kuten yllä olevasta lainauksesta voidaan päätellä.

2.4 2.4 Tutkimustietoa luontoympäristön vaikutuksesta ihmiseen

Ympäristökasvatuksen, metsä-, puutarha- ja kasvitieteen, ympäristösuunnittelun ja terveysliikunnantutkimuksissa on saatu vahvaa näyttöä sekä todistusaineistoa siitä, miten luontoympäristöllä on myönteinen vaikutus ihmiseen. Tällaista luonnon antamaa myönteistä vaikutusta ihmiselle Salonen (2010, 24) kutsuu elpymiseksi. Luonnon avulla ihminen palautuu ja elpyy stressistään tai suorituksistaan, jotka ovat vaatineet paljon. Tällainen stressi tai kuormitus voi olla normaalia arjen ja työn aiheuttamaa huolta, tai esimerkiksi haastavien tehtävien sekä tilanteiden tuomaa epäonnistumisen pelkoa. Ihmiset kokevat myös olevansa terveempiä myös fyysisesti, kun saavat

olla lähellä luontoa. (Salonen 2010, 23-25.) Korpela (2008, 60) kertoo, että ympäristön elvyttävyyden tutkimuksessa on kolme ratkaisevaa päälinjaa; tarkkaavuuden kuormittumisesta elpymisen teoria (Kaplan & Kaplan, 1989), psykofysiologinen elpymisteoria (Ulrich, 1983), sekä vireystilan muutoksiin ja oppimiseen perustuvat selitykset (Hartig & Evans, 1993). Näistä kaksi ensin mainittua tuovat esiin enemmän luonnon ainutlaatuisuutta elvyttäjänä sekä luontokokemuksen lajinkehityksellistä taustaa.

Mielipaikkatutkimusten mukaan ihminen kykenee säätelemään oloaan terveyttä edistävään suuntaan erityisesti silloin, kun mielipaikka sijaitsee luonnossa (Korpela & Ylén 2007, 2). Tämä on koko ihmislajille tyypillinen asia, ei vain niille jotka ovat esimerkiksi jo pienestä pitäen viettäneet aikaa luonnossa. Nämä väitteet ovat saaneet tukea psykoevolutiiviselta näkemykseltä ja ympäristöpsykologiset tutkimukset osoittavatkin, että luonnon myönteiset vaikutukset näkyvät nopeasti ja voivat olla osittain myös tiedostamattomia. (Salonen 2010, 21-22.) Eräässä helsinkiläisten ja tampereilaisten mielipaikkoja tutkivassa tutkimuksessa todettiin, että useimmat mielipaikat löytyvät esimerkiksi metsäalueilta, tai rannoilta ja puistoista. Asia ei liity myöskään hetken mielijohteeseen, sillä kun tutkimukseen osallistujilta kysyttiin mielipaikkaa uudelleen, kymmenen kuukauden jälkeen, oli vastaus 64% sama kuin mitä oli aiemmin ilmoittanut. (Salonen 2010, 26-27.) Ihmisten kannalta luonto tuottaa tärkeitä asioita, jolloin se tavallaan palvelee meitä meidän arvojemme välineenä. Kuitenkin puhutaan luontokeskeisistä arvoista, sillä luonto on arvokas jo pelkästään sen itsensä takia. (Pietarinen 2000, 38.)

Toisessa tutkimuksessa tutkittaville näytettiin sekä kielteisiä, että myönteisiä kasvonpiirteitä. Kun koehenkilöt olivat aluksi katselleet luontokuvia, havaitsivat enemmän myönteisiä kasvonpiirteitä. Mitä enemmän kasvillisuutta oli lisännyt, sitä vähemmän he tunnistivat inhoa. Kaupunkikuvien katsomisen jälkeen koehenkilöt tunnistivat enemmän kielteisiä kasvonpiirteitä. Emme välttämättä itsekään tunnista tätä, mutta tulokset osoittivat ympäristön vaikuttavan ihmisten tunnevaltaiseen arviointireaktioon. Myös ihmisten tunteet tarttuvat ryhmässä. Tämän tiedostaminen on olennainen osa ryhmän omaa ilmapiiriä ja sen toimivuutta. (Salonen 2010, 28-29.) Luonnolla on voimaannuttava, myönteinen vaikutus juuri siksi, koska siellä ei ole niin paljon vireystilaa kohottavia ärsykeitä kuin esimerkiksi kaupunkiympäristössä, kuten monimutkaisuutta tai liikettä (Korpela 2008, 64-65).

Yksipuolistunut ympäristö ehkäisee myös lasten liikkumis- ja toimintamahdollisuuksia ja siitä saadaan myös viitteitä ympäristöpsykologisilta tutkimuksilta. Piispa (1994, 44) kertoo, että Kytän tekstin mukaan (1993) suomalaisia lapsia koskevassa tutkimuksessa he kokivat pelottavimpana, ja eniten omaa ympäristöään rajoittavana lähiympäristötekijänä liikenteen.

2.5 2.5 Lapsi ja luonto

Alusta asti lapsi tutkii ympäristöään, missä elää. Hän tunnistaa ympärillään olevat ihmiset, mutta myös valot, äänet, lämpötilan ja värit. Vaikka sosiaalisen ympäristön tärkeys on merkittävä, ei silti pidä unohtaa fyysistä ympäristöä, jota lapsella on valmiudet tutkia koko ajan. (Salonen 2010, 103.) Kysyminen, tutkiminen ja ihmettely ovat tärkeitä, sillä niiden avulla ihminen rakentaa merkitystä erilaisista ilmiöistä ja se on tapa hankkia meille vielä tuntematonta tietoa. Oppiminen voi alkaa, kun tunnistaa, ettei tiedä jotakin ja kysyy siitä. Tutkivassa oppimisessa onkin kyse juuri selitysten luomisesta, kyselemisestä, keksimisestä sekä ihmettelemisestä. (Lipponen 2011, 31-32.)

Ympäristönä metsä tarjoaa lapselle leikkipaikan, jota lapsen kehityskin edellyttää. Koivunen & Lehtinen (2015, 160) sanovatkin: "Maaseudulla tai maaseutumaisessa ympäristössä lapset liikkuvat paljon ulkona ja leikkivät erilaisia pihaleikkejä, seinäpallia ja hyppyleikkejä. Nykyisin lasten liikunta on enemmän ohjattua varhaiskasvatuksessa ja erilaisissa liikuntakerhoissa. Vapaa ulkona liikkuminen on korvautunut osittain sisällä toimimiseen tai puistoissa liikkumiseen valmiiksi rakennetuilla välineillä." Metsässä voi kiipeillä, etsiä piilopaikkoja ja tutkia. Lapsi tarvitsee ulkoleikkejä, ja metsä antaa niihin rajattomat mahdollisuudet. Esimerkiksi leikkipuistoissa, jossa on vain muutama kiipeilyteline ja esimerkiksi keinu, saattavat ideat loppua kesken. Metsä tarjoaa lapselle virikkeitä, jotka eivät koskaan lopu. Liikkumalla metsässä, epätasaisessa maastossa, lapsi oppii myös oman kehonsa hallintaa. Tämän kautta kehittyy lapsen tiedollinen, eli kognitiivinen kehitys, sekä tunteita ja sosiaalisuutta koskeva, eli sosioemotionaalinen kehitys. (Salonen 2010, 104.)

Havaintoherkkyttä voi harjoitella ja se on tärkeä taito, joka kehittyy varhaislapsuudessa. Saamme tilaisuuksia oivaltaa ja huomata asioita, kun pääsemme omatoimisesti tutkimaan ympäristöämme. (Myyryläinen & Tuomaala 2002, 22.) Aistien kautta lapsi saa tietoa, ja oppii ympäristöstään. Aistit tekevät havaintoja, jotka jäsennehtynä, eli integroituna, kulkeutuvat aivoihin. Tämä kantaa nimeä sensorinen integraatio. Näin lapsi oppii hieno- (käsien ja sormien tarkat liikkeet) ja karkeamotoriikan (vartalon hallinta ja laajat liikkeet) taitonsa ja niiden hallitsemisen. (Koivunen & Lehtinen 2015, 158-159.) Luontoympäristö kiihottaa mielikuvitusta. Lasten leikeissä kivenkolo voi olla peikkojen koti ja kaatunut puunrunko muuntautuu avaruusraketiksi. (Myyryläinen & Tuomaala 2002, 17-18.)

Luonnon tarkkailu opettaa lapselle kokonaisuuksia ja syy-seuraussuhteita. Majan rakentaminen metsään taas kehittää muun muassa ongelmanratkaisukykyä, ja miksei myös samalla yhteistyökykyä muiden lasten kanssa. Käsitellessään luonnon materiaaleja lapsi oppii käsitteinä mikä on painavaa, kevyttä, tiivistä tai kestävää. Lapsi haluaa kokeilla, kuinka paksun oksan saa rikkoutumaan jalan alla, sen päälle hypätessä. (Myyryläinen & Tuomaala 2002, 16-17.)

Luontoympäristössä vilkkaallakin lapsella on mahdollisuus rauhoittua, keskittyä sekä vahvistaa omaa minäkuvaansa. Salonen (2010, 105) myös muistuttaa, että luonnossa on tilaa olla niin yksin, kuin ryhmässäkin, mitkä ovat molemmat todella tärkeitä asioita esimerkiksi lapsen yhteisöllisyyden säätelyn oppimisen kannalta.

Toiminta ja aistiminen opettavat lapsille kuitenkin kaikista eniten. Lapsen ominainen tapa oppia ja tutkia onkin tekeminen, haistaminen, maistaminen ja koskettaminen. Ilman omakohtaisia oppimiskokemuksia saatu tieto ei muutu ymmärrykseksi. Oppiminen syntyy teoista sekä kokemuksista, ja kun lapsi saa elämyksiä, oppimisesta tulee kokonaisvaltainen prosessi. Aikoinaan jo Aristoteles sanoi, että tekemällä hyviä tekoja, ihmisestä tulee hyvä. Tähän voimme verrata miten positiivinen suhtautuminen luontoon synnyttää positiivisia luontokokemuksia – joita ei saa aikaan mitenkään muuten, kuin viettämällä aikaa luonnossa ja lähiympäristössä. (Myyryläinen & Tuomaala 2002, 20.) Välillä saatamme myös unohtaa, että lapsi ei tarvitse keinotekoisia virikkeitä tai kalliita harrastuksia. Eniten hän kaipaa aikaa ja kiireetöntä ajanviettoa, yhdessäoloa, esimerkiksi vanhempiansa kanssa. Mikäpä muu antaisi siihen paremmat mahdollisuudet, kuin luonto. Metsässä voi kuljeskella päämäärättömästi, mikä voi

olla lapselle, tai kenelle tahansa, äärimmäisen palkitsevaa. Luonnosta monet hakevatkin inspiraatiota ja ideoita. (Myyryläinen & Tuomaala 2002, 16.)

Metsä ja lähiympäristö ovat tärkeitä päiväkodeillekin. Päiväkotien omat tilat voivat olla esimerkiksi pieniä tai kaikuja, ja melutaso saattaa nousta yllättävän kovalle. Joissakin paikoissa myös pienryhmätoimintaa on miltei mahdoton toteuttaa päiväkodin omissa tiloissa. Tällöin juuri retket lähiympäristöön ovat merkittävässä roolissa lasten hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta. (Koivunen 2009, 179-182.) Luonto on yksi varhaiskasvatuksen oppimisympäristöistä, jota hyödynnetään liikunta- ja luontoelämysten oppimisen paikkoina. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 24.)

2.6 2.6 Miksi suojella luontoa?

Elämän kunnioittaminen on yksi syy luonnon suojelemiselle. Kaikki me, jotka asumme maapallolla, haluamme elää, joten meidän tulisi edistää toistemme, sekä omaa, ”hyvää”. Ihminen on maapallon hallitseva laji, joten sillä on myös vastuu ja velvollisuus huolehtia kaikkien lajien sekä koko ekosysteemin hyvinvoinnista. Käytämme luontoa merkittävän paljon virkistyskäyttöön, sekä se edistää hyvinvointiamme myös esteettisesti, kauneudellaan. Käymme uimassa, teemme metsään retkiä, ihailamme kukkia, puita sekä eläimiä. Kalastamme ja metsästämme. Luonnosta jokaisen on mahdollista löytää oma ilonsa. (Vuorisalo 2002, 96.)

Saamme uusiutuvia luonnonvaroja sen ansiosta, että suojelemme luontoa. Voimme viljellä, sekä luonnosta saamme ravintoa myös kasveista ja eläimistä. Monet kasvit, joita ei ole vielä tutkittu tai edes löydetty, sisältävät mahdollisesti myös arvokkaita lääkeaineita. Tarvitsemme luontoa tutkimiseen ja opettamiseen, itsemme kehittämiseen. Sen tarve ei missään vaiheessa tule loppumaan (Vuorisalo 2002, 97-99).

2.7 2.7 Vihreä lippu – Maailman pelastaminen on lasten leikkiä

Vihreä lippu on oppilaitosten ja päivähoidon kestävän kehityksen ohjelma sekä ympäristömerkintä. Siinä yhdistyy kestävän kehityksen taloudellinen, kulttuurinen ja ekologinen näkökulma. Vihreä lippu -ohjelman periaatteita ovat osallisuus, eli lapset ja nuoret vaikuttajina, ympäristökuormituksen vähentäminen ja yhteistyö ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Näiden lisäksi periaatteisiin kuuluu jatkuva parantaminen,

mikä sisältää pitkäjänteisyyttä ja suunnitelmallisuutta, sekä kestävän kehityksen kasvatus osana jokapäiväistä arkea. Vihreä lippu on osa kansainvälistä arvostettua Eco Schools -ohjelmaa, jonka on luonut ympäristökasvatusjärjestö Foundation for Environmental Education (FEE). Suomen Vihreä lippu -ohjelmaa koordinoi Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry, joka on kehittänyt ohjelmaa niin, että se sopii Suomen päivähoito- ja koulujärjestelmään. (Manninen 2008, 1.)

Jokainen päiväkotitai koulu, joka osallistuu Vihreä lippu -ohjelmaan, luo projektin ja asettaa sille omat tavoitteensa. Kun projekti täyttää Vihreä lippu -ohjelman kriteerit, päiväkotitai koulu palkitaan koko ohjelman tunnuksella, salkoon nostettavalla vihreällä lipulla. Projektit jatkuvat vähintään lukukauden verran, jonka jälkeen voi anoa vihreää lippua. Olennaista jokaisessa projektissa on lasten ja nuorten osallistuminen ja pääsy vaikuttamaan, jonka avulla päästään harjoittelemaan vastuunkantamisen taitoja. (Manninen 2008, 2.) Kun päiväkotitai koulu on tehnyt kolme projektia ja täyttänyt kaikissa vaadittavat kriteerit, voi silloin anoa siirtymistä Kestävälle Vihreä lippu -tasolle. Tämä tarkoittaa sitä, että ympäristökasvatus ja kestävän kehityksen periaatteet ovat huomioitu jatkuvasti arjen käytännöissä ja valinnoissa, pysyvästi. Näin päivähoitoyksikkö tai oppilaitos toimii esimerkkinä omalla alueellaan siitä, kuinka lapset ja nuoret omilla teoillaan sekä toiminnallaan edistävät kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumista. (Manninen 2008, 30.)

3 Todellinen tutkimusmatkailija

3.1 3.1 Työn tarkoitus ja tavoitteet

Jokainen lapsi on erilainen ja omanlaisensa, ja toiminnan suunnittelun lähtökohtana on aina tietty lapsiryhmä. Tässä luontorepussa ei olla keskitytty tietyn ikäisiin lapsiin, vaan annettu eri vaihtoehtoja toimintoihin retkellä, joita voi helposti soveltaa eri lapsiryhmien kanssa, ikä- tai osaamistasosta riippumatta. Tärkeintä on luonnossa olemisen ja hyvän olon, positiivisten kokemusten sekä elämysten luominen. Tehtävät eivät vaadi keneltäkään erityistaitoja, joten epäonnistumisen pelkoa ei ole. Näin vahvistetaan myös lapsen itsetuntoa. Kun toimitaan luontoympäristössä varhaiskasvatusikäisen lapsen kanssa, tärkeintä on leikki, ihmettely ja tutkiminen. (Jyväskylän varhaiskasvatussuunnitelma 2010, 12.)

Tämän luontorepun käyttö edellyttää varhaiskasvattajalta perehtymistä repun sisältöön ja käytäntöön. Siitä saa kuitenkin ammennettua ideoita lyhyelläkin varoitusaikalla, mikä on hyödyllistä päivähoitossa. Luontorepussa on sisältöä paljon ja pitääkin muistaa miten tärkeää on jättää aikaa myös vain luonnossa olemiselle. Retkeily onkin hyvä tapa tutustua omaan lähiympäristöön. Se tunnistaa tuttuja asioita siellä, missä kaikki tuntuu oudolta ja löytää uutta siellä, missä kaikki tuntuu tutulta. (Haila 2004, 129.)

Tenavat Myötätuulessa päiväkodin omassa varhaiskasvatussuunnitelmassaan he mainitsevatkin retkeilyn lähiympäristöön olevan tärkeä osa toimintaansa. Varhaiskasvatussuunnitelmassa on myös kerrottu yhden heidän toiveensa olevan se, että lapset oppisivat aidosti iloitsemaan ja nauttimaan luonnosta, ja sitä pitäisi toteuttaa lapsen ominaisin oppimistapojen kautta. Nämä ovat niitä arvoja ja tavoitteita, mitä tämän opinnäytetyön avulla pyritään vahvistamaan. (Tenavat Myötätuulessa päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2012, 10-13.)

3.2 Ammi Ampiaisen luontoreppu

3.2.1 Tuotekehitysprojekti

Tuotekehityksellä tai tuotteistamisella ei ole yhtä ainoaa, oikeaa termiä tai sisältöä (Jaakkola, Orava & Varjonen 2009, 6). Tuotekehityksellä tarkoitetaan sitä, että jo aikaisemmin olemassa olevia tuotteita tai palveluita kehitetään paremmiksi, tai kokonaan uusien tuotteiden ja palveluiden luomista (Rissanen 2002, 182.) Tuotekehitysprosessissa kehitysvaihe ratkaisee sen, voiko esimerkiksi itse keksitystä ideasta luoda kaupallisesti sekä teknisesti toimiva palvelu tai tuote (Kotler 1990, 389-390; Bergström & Leppänen 2003, 174-175).

Tuotekehitysprojekti, eli tuotteistaminen, voidaan jakaa seitsemään vaiheeseen. Ensimmäinen on ideoiden kartuttaminen, niiden arvioiminen ja lopuksi niiden valitseminen. Toinen vaihe on tavoitteiden tarkentaminen. Tällöin tuotekehitysprojekti oikeastaan alkaa, ja ideaa aloitetaan kehittämään tuotteeksi. Kolmantena tulee esisuunnittelu. Tässä vaiheessa valitusta ideasta, tuotteesta, tehdään tarkka suunnitelma. Tämä mahdollistaa tuoteidean sopivuuden yritykselle, sen tuotettavaksi sekä myytä-

väksi. Kun tähän vaiheeseen on päästy, alkaa myös projektin aikataulun, markkinoinnin ja budjetin suunnittelu. Teknistä tuotantoa ryhdytään myös miettimään. Neljännessä vaiheessa tehdään selvityksiä, esimerkiksi henkilöstö- ja muiden resurssien selvittämistä, markkinointisuunnitelman tarkentamista ja valmistusprosessiin perehtymistä. Tuotekehitysprojektin viidennessä vaiheessa valmistetaan demo tai prototyyppi. Niitä testataan ja tuloksia analysoidaan. Kun koekappaleita on valmistettu ja testattu, myös kannattavuuslaskelmia voidaan niiden perusteella tarkentaa. Päätös siitä, viedäänkö tuote markkinoille, tulee kuudennessa vaiheessa. Tämä on riskialtis vaihe, sillä epäonnistumisesta voi syntyä tappiota ja vahinkoa. Seitsemäs, eli viimeinen vaihe on menestysarvio. Menestysarvio tehdään, kun valmistettu tuote on ollut markkinoilla tietyn aikaa. Saadaan palautetta, jonka perusteella tuotetta pystytään viemään eteenpäin sekä kehittämään. (Rissanen 2002, 187-189.)

3.2.2 Repun sisältö

Aiheena luonto- ja ympäristökasvatus on erittäin laaja aihe, joten materiaalin kerääminen ja valitseminen reppuun oli haastavaa. Halusin luoda luontorepun, jossa on monipuolisesti vaihtoehtoja, mutta on samalla yksinkertainen ja helppo käyttää, sopien välillä kiireiseenkin päiväkodin arkeen. Ostin luontorepuksi lasten repun (Liite 2), ajatellen sen olevan helppokäyttöisin ja sopivin. Ammi Ampiaisen luontorepun nimi syntyi repun ulkomuodosta, ampiaishahmosta. Tenavat Myötätuulessa päiväkotikäyttää lasten kanssa toimiessa paljon vastaavanlaisia eläinhahmoja, joten Ammi Ampiaisen sopi näin ollen mukaan. Toivon, että Tenavat Myötätuulessa päiväkodin retket luontoon lisääntyisivät Ammi Ampiaisen luontorepun avulla ja että varhaiskasvattajat sekä lapset saisivat uusia kokemuksia ja ideoita luonnossa olemiseen, sekä hyvän mielen edistämiseen. Kannustan ja pyrin siihen, että luonto tulisi suuremmaksi osaksi varhaiskasvatusta.

Päädyin valitsemaan luontoreppuun erilaisia kuva- ja tekstikortteja, jotka olivat peräisin Luonto-Liitolta, Kiertävän luontokoulun Naakan sivuilta sekä Birdlifestä. Kortit olivat sekä pituudeltaan, että leveydeltään noin kahdeksan senttimetriä. Lapsi on oppijana tiedonhaluinen ja kaikesta kiinnostunut, mutta ei välttämättä jaksa pitkiä kes-

kusteluja tai selityksiä. Lapsen mielenkiinnon saa pysymään esimerkiksi kuvien ja piirrosten avulla, joiden avulla voi helposti lähestyä lapsen maailmaa ja ajatuksia. (Kurvinen, Neuvonen, Sivén, Vartiainen, Vihunen & Vilén 2006, 220.)

Ammi Ampiaisen luontorepussa on huomioitu kestävyys. Kaikki repun kortit ovat laminoitu, kestäen vaihtelevat sääolosuhteet ilman pelkoa niiden pilalle menemisestä. Kortit mahdollistavat myös luontotuokioiden pitämisen sisällä päiväkodissa, jos ulos meneminen ei ole mahdollista. Luontorepun tehtävät (Liite 4) ovat joko valmiita tai sovellettuja Milla Tuorman (2016) kirjasta Takapihalta alkaa seikkailu sekä Luonto-Liiton harrastekokonaisuuden Pihkan sivuilta. Eläinkuvat (Liite 5) ovat Kiertävän luontokoulun Naakan sivuilta. Lintukortit (Liite 6) ovat Laila Nevakiven luomia, ja ne on luotu yhteistyössä Luonto-Liiton sekä Birdlifen kanssa. Kasvikortit (Liite 7), puukortit (Liite 8) sekä muut kortit (Liite 9) ovat Luonto-Liiton sivuilta tulostettuja, lukuun ottamatta kuvassa näkyviä värikortteja, jotka olen itse tehnyt. Ammi Ampiaisen luontorepusta löytyy myös jokamiehenoikeudet, joiden avulla lapsille voidaan opettaa, mihin kaikkeen ihmisillä on oikeus liikuessaan luonnossa, ja mihin ei.

Retkien alussa luettava Ammi Ampiaisen tervehdyskirje retkeläisille (Liite 1), jonka olen itse kirjoittanut, toimii motivaatiokirjeenä lapsille retkelle lähtiessä. Kun retkikirjeen lukemisesta tulee säännöllistä, ei pienimmällekään lapselle jää epäselväksi, että seuraava siirtyminen on ulos retkelle. Retkikirje on kirjoitettu runomuotoon, tarkoituksena tarjota lapsille hauska elämys epätavallisemmalla tarinankerronta tavalla.

Ammi Ampiaisen luontorepussa kulki mukana luontovihko (Liite 3), joka toimi päiväkirjana. Päiväkirjaan oli koottu luontorepun käyttöohjeet sekä terveiset varhaiskasvattajille, ja keräsin siihen palautteen luontorepusta lapsilta ja aikuisilta. Valitsin päiväkirja-mallin siitä syystä, että se oli yksinkertaisinta toteuttaa varhaiskasvatusympäristössä, sillä työntekijät pystyivät kätevästi ottamaan vihkon mukaan retkille, ja kirjoittamaan saman tien ajatuksiaan ylös. Kun palautetta kerättiin myös lapsilta, oli selkeintä, että ne tulisivat kaikki kirjattua samaan paikkaan.

Ammi Ampiaisen luontorepun avulla toteutetut retket

Tenavat Myötätuulessa päiväkodin varhaiskasvattajat tekivät lasten kanssa kolme retkeä kahden viikon sisällä. Jokaisella retkellä oli mukana kaksi aikuista, kun taas lapsimäärä vaihteli mahdollisuuksien mukaan.

Kuvio 1 Eskareiden retki lähimetsään

Ensimmäisellä retkellä lapsia oli seitsemän, ja he olivat iältään 3-4 -vuotiaita. Retki tehtiin päiväkodin lähimetsään, missä sijaitsee myös pieni puro. Retki toteutettiin 21.10.2016. Alla oleva ote on Ammi Ampiaisen luontovihkosta, jossa työntekijä kertoi retken kulusta.

- Kävelimme tuttuun lähimetsään lasten kanssa ja matkalla teimme havaintoja luonnosta, esimerkiksi muutokset puissa ja talven lähestyminen.
- Valitettavasti meillä oli vähemmän aikaa kuin suunnittelimme, joten vapaaseen tutkiskeluun ei jäänyt hirveästi aikaa. Lapsia kiinnosti suuri puu ja kannolla kiipeily.
- Olimme valinneet tehtäväkorteista kolme aisteihin liittyvää tehtävää. Oritoiduimme tehtäviin lukemalla osia Ammi Ampiaisen kirjeestä, jota lapset tarkkaavaisesti kuuntelivat.
- Ensimmäinen tehtävä oli Kim-leikki. Lapset hakivat maahan levitetulle liinalle asioita maastosta. Kepit (eri näköiset ja kokoiset) olivat suosittuja. Myös lehtiä, sammaleita ja kaarnaa löytyi. Lapset osallistuivat leikkiin innokkaasti! Yksi kovin tutkijatyypinen lapsi olisi tosin mieluusti jatkanut omia seikkailujaan.

- Toinen leikki oli väreihin liittyvä aisti-tehtävä. Jaoimme lapsille värikortteja ja lapset saivat etsiä ympäristöstä saman sävyisiä asioita ja sitten ne koottiin tutkailuun liinan päälle. Kävimme värit yhdessä läpi ja totesimme, että syksyn väriskaalaa löytyy hyvin lehtien puista.

- Kolmas tehtävä oli hajuaistiin liittyvä, jossa lapset saivat taas tuoda heitä kiinnostavia asioita liinalle. Niitä laitettiin (lehtiä, sammalta ja multaa) pilttipurkkeihin ja murskattiin kepillä tuoksun voimistamiseksi. Sitten jokainen vuorollaan sai niitä nuuhkia ja kertoa mitä tuli mieleen. Ajatuksia oli mm. ”hyvää”, ”tuoksuu kasvilta”, ”tuoksuu mullalta ja nurmikolta”, ”haisee lehdelle”, ”mustikalle haisee”, ”tuoksuu pahalta”. Tämä tehtävä tuntui olevan mieluinen lapsille!

- Retkellä keppien ja aarteiden keräily oli lapsista kivaa, sekä kiipeily. Osa teki löytyjä ja havaintoja. ”Löysin sienen!”, ”Kato, tuolla on etana!”, ”Ne heiluu” (tuuli liikuttaa puun lehtiä), ”Tuosta on kaadettu puu!”

Kuvio 2 Luonnon aarteita

Toisella retkellä, joka toteutettiin 26.10.2016, oli mukana päiväkodin esikoululaiset, joista seitsemän oli paikalla. Retki tehtiin päiväkodin lähimetsään. Retkellä esikoululaiset olivat tutkineet mitä ihmisen jälkiä metsästä löytyi (kantoja, polkuja, roskia, koiran kakka, pahvia) sekä miettineet luonnon värejä. Eskarit rakensivat metsään myös majan.

Kuvio 3 Lapset ihmettelemässä luonnon värejä

Kolmas retki järjestettiin 27.10.2016, jossa lapsia oli mukana yhdeksän, kaikki 5-vuotiaita. Retki tehtiin läheiselle rannalle. Alla työntekijän kirjattuja muistiinpanoja retken kulusta.

- *Päiväkodin pihassa ennen retkelle lähtöä luimme lasten kanssa Ammi Ampiaisen tervehdyskirjeen.*
- *Matkalla retkipaikalle havainnoimme luontoa tehtäväkortti ”Puu- ja kasvihavaintoja metsässä” apuna käyttäen.*
- *Löytyi useita puulajeja. Oli vanhoja puita ja ihan pieniä puun taimia. Löytyi myös kaatuneita puita, kantoja, lahonneita puita.*
- *Syksynmerkkejä löytyi myös (lehdet tippuneet puista, lehtikuusen neulaset kellastuneet, lunta maassa)*
- *Rannassa leikimme ”Pakkanen, aurinko ja pikkulinnut” -leikkiä ja metsässä lapset rakensivat nuotiota.*

Kuvio 4 Sammaleen tutkimista

Työntekijöiden palaute luontorepusta ja kehittämisehdotukset

Tenavat Myötätuulessa päiväkodin henkilökunta sitoutui retkien jälkeen täyttämään Ammi Ampiaisen luontovihkoa, kirjoittaen sinne ylös omia havaintojaan ja toimikoreppu tavoitteiden mukaisesti. Retkien jälkeen työntekijät myös saduttivat lapsia keuhkien näin heiltä palautteen retkistä ja luontorepusta. Työntekijät kirjoittivat myös ylös omia kehittämisehdotuksia luontoreppuun liittyen.

Jokaisen varhaiskasvattajan mielestä idea repusta työvälineenä oli hyvä ja hyödyllinen. He näkivät myös aiheen, luontosuhteen vahvistamisen, tärkeäksi ja kokivat luontorepun konkreettisten työvälineiden kannustavan työntekijää suunnittelemaan retkiä luontoon. Kuvakorteista pidettiin, koska niitä pystyi hyödyntämään retkillä ympäristöä tutkiessa. Tehtävät olivat työntekijöiden mielestä myös hyvin valittuja, keskittyen välillä vapaampaan leikkiin ja välillä taas tarkkaan aivotyöskentelyyn. Yksi lastenhoitaja koki saavansa Ammi Ampiaisen luontorepusta lisää ideoita luonnossa liikkumiseen lasten kanssa, ja piti repun sisällön monipuolisuudesta ja selkeydestä. Lastentarhanopettajat kehuivat luontorepun sisältämää luontovihkoa, päiväkirjaa, johon oli helppo kirjoittaa havainnot heti ylös.

Lapset olivat pitäneet repun ampiasisulkomuodosta, ja siitä että se oli lasten reppu. Olin valinnut lasten repun juuri siksi, että se olisi helppokäyttöinen myös lapsille. Toinen syy sille, miksi valitsin juuri tämän mallisen repun, oli sen yksinkertaisuus. En halunnut ulkomuodoltaan monimutkaista reppua. Kaikki päiväkodin työntekijät olivat sitä mieltä, että reppu on liian pieni, etenkin kehitysmahdollisuuksia ajatellen.

Kehittämisehdotuksia luontoreppua käyttäneiltä varhaiskasvattajilta tuli paljon. Suurempaa reppua toivottiin juuri siksi, että siihen mahtuisi enemmän materiaalia (esimerkiksi liinoja, luuppeja, kamera, tutkimuspurkkeja). Toisaalta yksi lastenhoitajista olisi nimenomaan pienikokoisemman repun kannalla, ja tekisi sen sijaan päiväkodille jätettävän materiaalipankin, jossa voisi säilyttää niitä materiaaleja, mitä sen päiväiselle retkelle ei mukaan tarvittaisi. Päiväkodin lastentarhanopettaja pohti myös, voisiko reppuun tehdä esimerkkisuunnitelman retkeilyn tueksi (kerta- tai vuositasolla). Ehdotettiin myös, jos tehtäväkortteja voisi jakaa aihealueen (liikunta, musiikki, aistit) tai ikätason mukaan. Loruja ja lauluja toivottiin myös mukaan, samoin kuin enemmän kuvallisia ohjekortteja. Varhaiskasvattajat miettivät myös, voisiko repussa olla valmiita suunnitelmia sisätiloissa toteutettavia luontohetkiä varten.

3.2.3 Lasten palaute

Lasten mielestä on tärkeää, että heitä kuunnellaan. Lapsien kuunteleminen on myös yksi YK:n julistamista lapsen oikeuksista. Hyvä keino kuulla lapsia ja saada tietää mitä he todella ajattelevat, on sadutus. Sadutuksessa lapselle voidaan antaa aihe, kuten nyt nämä luontoretket. Hänelle kerrotaan, että hänen sanansa kirjoitetaan ylös juuri sillä tavalla, miten hän ne sanoo ja lopuksi ne luetaan ääneen. Lapsi voi halutessaan vielä muuttaa sanomaansa. Valitsin lasten palautteenantoon sadutuksen, koska se on mielestäni yksi varhaiskasvattajan tärkeimpiä menetelmiä tehdessä töitä lasten kanssa, ja lisäksi sitä on helppo käyttää missä vain. Sadutuksessa lapsella on päätäntävalta ja se on ennen kaikkea vastavuoroista toimintakulttuuria. (Karlsson 2005, 10.) Tenavat Myötätuulessa päiväkodin työntekijät olivat saduttaneet retkillä olleita lapsia heti retkien jälkeen, kysellen näin palautetta lasten kokemuksista. Alla otteita lasten kertomasta.

Tyttö, 3-vuotta: Kävin metsäretkellä. Näin huivin, lehtiä, sammalta, kaarnanaa, keppejä. Se oli hyvä paikka siksi että me tehtiin mitä vaan siellä muuta. Siellä oli paljon puita ja polku, missä oli kiviä. Haistoin lehtiä ja multaa. Se tuntu hyvältä.

Poika, 4-vuotta: Me käytiin metsässä. Se oli semmonen, missä on hirveesti puita. Tehtävät oli kivoja. Etin värejä.

Tyttö, 3-vuotta: Me käytiin metsässä. Siellä oli hauskaa ja kylmää. Kerättiin niitä kaikkia juttuja ja aarteita. Siellä oli puita ja oksia. Teen siellä kaikenlaisia hauskoja juttuja.

Poika, 3-vuotta: Me käytiin siellä, missä oli etanoita. Ne oli limasia ja mä näin niitä aamulla. Mä näin myös kummituksen, mikä sanoi "Ai". Mä hassuttelin siellä. Kivointa oli se ruskee. Tykkään leikkiä etanoitten kans, ku ne on minun kavereita! Nyt haluan haravan. Otan lehtiä.

Tyttö, 3-vuotta: Mä tykkäsin, että me etittiin niitä samanvärisii ku kortteja. Käytiin puron luona. Mä näin siellä samanlaisia puita ku päiväkodissa. Mä näin mitä (lapsen nimi) otti. Se löysi sienen. Puissa apinat kiipee siellä. Metsässä voi kävellä ja melkein retkeillä. Mut rattailla siellä ei voi olla.

Tyttö, 4-vuotta: Käytiin metsässä. Näin lehtiä, kaarnaa, sammalta ja keppejä. Tykkäsin etsii kaikkea. Se haistelu oli myös kivaa.

Poika, 6-vuotta: Oli kivaa kuunnella ohjeita. En tiennyt niin paljon, mutta nyt tiedän. Puun kantaminen yhdessä oli mukavinta.

Tyttö, 6-vuotta: Rakensin majaa. Tein tehtäviä, oikeestaan kaksi tehtävää. Tein lumipalloja ja pystytin joulukuusen. Siellä oli aika liukasta. Juoksin metsässä. Kiipesin kivelle.

Poika, 5-vuotta: Me mentiin rantaan, jee!

4 Älä epäröi istua hetkeksi miettimään

Kehittämistyön, eli tämän opinnäytetyön, tavoitteena oli vahvistaa lapsen luontosuhdetta, opettaa lasta suojelemaan sekä kunnioittamaan luontoa, ja oppimaan lähiympäristöstämme. Halusin myös madaltaa kynnystä luontoretkille lähtemiseen varhaiskasvatuksessa.

Opinnäytetyön tuloksena syntyi Ammi Ampiaisen luontoreppu, joka tähtäsi näihin tavoitteisiin. Kun luontoreppu valmistui, Tenavat Myötätuulessa päiväkodin varhaiskasvattajat käyttivät sitä kolmella eri retkellä, jotta saatiin tietoa sen toimivuudesta sekä niistä puolista, mitä täytyisi jatkossa kehittää. Ammi Ampiaisen luontorepun sisältämä luontovihko, eli päiväkirja, oli suuressa roolissa. Siihen kirjoitettujen havaintojen, palautteiden ja kommenttien avulla pääsin pohtimaan sekä arvioimaan opinnäytetyötäni ja sen onnistumista.

Luontorepun sisältö oli yksinkertainen. Kaikki tehtävät ja välineet olivat laminoitujen korttien muodossa, jotta ne olisivat kestäviä ja niitä olisi helppo soveltaa erilaisia toimintatapoja varten. Ammi Ampiaisen luontorepun tehtävä- ja kuvakortteja pystyy jatkamaan sen mukaan, mitä retkiltä haluaa. Tekemistä löytyy hienomotoriikkaa, keskittymistä vaativista tehtävistä karkeamotoriikkaan ja vapaampiin, rennompiin tehtäviin ja leikkeihin. Varhaiskasvattajana haluan korostaa leikin, tutkimisen ja ihmettelyn tärkeyttä. Yksinkertaisillakin asioilla ja välineillä päästään jo pitkälle. Tenavat Myötätuulessa päiväkodin varhaiskasvattajat kritisoivat repun pientä kokoa, mikä on ymmärrettävää, etenkin jatko kehitysmahdollisuuksien kannalta. Olin suunnitellut Ammi Ampiaisen luontorepun kuitenkin lapselle helposti lähestyttäväksi, ja siksi valitsin lasten repun. Päiväkoti käyttää paljon eläinhahmoja (esimerkiksi käsinukkeja ja pehmoleluja) lasten kanssa, joten Ammi Ampiaisen hahmona ja fyysisesti nähtävänä olemassa olevana olentona oli lapsen maailmaan, sekä päiväkodin toimintatapaan, sopeutuminen. Pohdin työntekijöiden ehdottamia jatkokehitysmahdollisuuksia, ja pidin ideasta käyttää materiaalipankkia. Materiaalia reppuun voisi kasvattaa ja lisätä, mutta kaiken ei tarvitsisi kulkea koko ajan retkillä turhaan mukana. Kun materiaalipankin järjestäisi vielä aihealueiden ja ikätason mukaisesti, olisi vielä helpompaa suunnitella luontoretkeä lyhyelläkin varoitusajalla. On kuitenkin myös tärkeää huomioida, että Ammi Ampiaisen luontorepun ei ole tarkoitus olla lasten kanssa toimimisen perusta, vaan se on

luotu varhaiskasvattajalle työvälineeksi, jonka avulla voi vahvistaa lapsen luontosuhdetta.

Retkiä tehtiin kolme, mikä on kuitenkin suhteellisen pieni määrä. On syytä ottaa huomioon, että palaute olisi ollut luotettavampaa, jos retkiä olisi tehty enemmän ja pidemmällä aikavälillä. Kaikkia luontorepun sisältämiä materiaaleja ei ehditty kolmella retkellä kokeilla tai käyttää, joten niiden toimivuudesta ei ole varmuutta. Tärkeää oli huomata myös, että kun suunnittelee työvälinettä varhaiskasvatukseen, sen täytyy olla helppokäyttöinen ja yksinkertainen. Varhaiskasvatustyön arki on muuttuvaa ja kiireistä, joten juuri nopealla varoitusaajalla käyttöön otettavat työvälineet lasten kanssa ovat arvokkaita.

Opinnäytetyön suunnitteleminen ja kirjoittaminen on ollut haastavaa. Teorian etsimiseen ja lukemiseen meni kauemmin, kuin mitä olin kuvitellut. Myös koko prosessin pituus ja kesto yllättivät minut. Sain myös huomata, että kirjoittaminen ja into siihen ei synny itsestään, vaan sekin vaatii aikaa sekä motivaatiota. Välillä täytyi kuitenkin muistuttaa itseään siitä, että opinnäytetyön tekeminen yksin ei ole sieltä helpoimmasta päästä. Luultavasti kehittämistyöstä olisi tullut paljon laajempi parin kanssa tehdessä. Tällä alalla on kuitenkin tärkeää oppia kuuntelemaan itseään, ja sitäkin tämä työ opetti. Jos nyt saisin päättää mitä tekisin toisin, aloittaisin luontorepun valmistamisen aikaisemmin. Se vei paljon aikaa, ja ensin pelkäsin, että aika ei riitä. Kun työhön kuitenkin sitoutui kunnolla, kaikki meni lopulta hyvin. Tärkeänä tukijana prosessin aikana on ollut toimeksiantaja Tenavat Myötätuulessa päiväkodin henkilökunta. Kun tällaisen kehittämistyön sai luoda niin, että pääsee tekemään yhteistyötä ammattilaisten kanssa, helpotti se huomattavasti. Tämä opinnäytetyö vahvisti myös omaa käsitystäni siitä, että haluan työskennellä varhaiskasvatuksessa. Tiedostin myös sen, että minulla on siihen tarvittavat vahvuudet ja osaaminen. Tällaiset asiat ovat enemmän, kuin mitä edes toivoin saavani tästä irti.

Tenavat Myötätuulessa päiväkodin työntekijöiden palautteista voidaan todeta, että Ammi Ampiaisen luontoreppu onnistui tavoitteessaan. Suurin osa palautteista oli positiivista, ja sai nähdä, miten laajat kehittämismahdollisuudet tällaiselle tuotteelle on olemassa. Oli hienoa saada retkellä olleiden varhaiskasvattajien palaute ja mielipiteet, mutta tärkeintä minulle oli lasten kokemukset ja palaute. Kehittämistyössä on-

nistumista minulle merkitsee juuri se, että lapset ovat iloinneet ja viihtyneet, tutkineet ja leikkineet ja puhuneet retkistä jälkeen päin. Tenavat Myötätuulessa päiväkodin lapset olivat vapaaehtoisesti piirtäneet luontoretkestä myös kuvia, mikä mielestäni osoittaa sen, että luontoreppu toimi ja lapset saivat uusia, vahvistavia ja tärkeitä elämyksiä.

Vaikka luonto ja sen merkitys ovat itselleni tärkeitä aiheita, huomasin myös, ettei niistä voi oppia koskaan liikaa. Oli äärimmäisen mielenkiintoista päästä kunnolla paneutumaan teoriaan ja tutkimuksiin aiheesta, mihin ihmiset todella tarvitsevat luontoa, vai tarvitsevatko ollenkaan. Sain opinnäytetyötä tehdessä myös uusia ideoita varhaiskasvattajana, mutta myös henkilökohtaiseen elämäni. Kehittämistyön aiheen valinnasta olen tyytyväinen, sillä koko ajan työn edetessä huomasin, miten vain yhä enemmän ymmärsin luonnon olevan merkityksellisiä asioita niin vauvalle, lapselle, aikuiselle tai vanhukselle. Sitä on hyvä pohtia myös eläessämme yhteiskunnassa, jossa esimerkiksi metsää ei ole enää niin helposti saatavilla kuin ennen. Suurin osa suomalaisista asuu kaupunkialueella, ja silloin täytyy miettiä missä esimerkiksi vapaaajan viettää. Jos luontoympäristö todella vaikuttaa niin ihmisen mielen hyvinvointiin, kuin fyysiseen hyvinvointiinkin näin paljon, sitä ei tule ottaa kevyesti.

Ammi Ampiaisen luontoreppu on ehdottomasti työväline, jota haluan tulevaisuudessa sosionomina kehittää ja viedä eteenpäin varhaiskasvatuksessa. Lisäisin luontoreppuun tehtävien ja kuvien lisäksi myös musiikkia sekä loruja. Luontorepun ohjeistuksissa käyttäisin enemmän kuvallisia ohjeita. Moni varhaiskasvatuksen työntekijä on ollut kiinnostunut tästä työstä, ja en näe syytä miksi sitä ei voisi käyttää laajemminkin eri työpaikoissa tai varhaiskasvatuksen yksiköissä.

Lähteet

Aura, S., Horelli, L. & Korpela, K. 1997. Ympäristöpsykologian perusteet. Porvoo: WSOY.

Bergström, S. & Leppänen, A. 2003. Yrityksen asiakasmarkkinointi. Helsinki: Business Edita.

Haila, Y. 2004. Retkeilyn rikkaus: Luonto ympäristöhuolen aikakaudella. Helsinki: Art-Print.

Hirvi, J. 2006. Terve mieli terveessä luonnossa. Teoksessa Ekopsykologia ja perinnetieto. Toim. Heiskanen, I. & Kailo, K. Helsinki: Green Spot.

Jaakkola, E., Orava, M. & Varjonen, V. 2009. Palvelujen tuotteistamisesta kilpailuetua: Opas yrityksille. Helsinki: Tekes. Viitattu 7.11.2016. http://www.tekes.fi/globalassets/julkaisut/palvelujen_tuotteistamisesta_kilpailuetua.pdf.

Jyväskylän varhaiskasvatussuunnitelma: Arjenlähtöistä osallisuutta lapsen hyvinvoinnin turvaamiseksi. 2010. Viitattu 29.10.2016. http://www.jyvaskyla.fi/instance/data/prime_product_julkaisu/jyvaskyla/embeds/jyvaskylawwwstructure/38242_JKLvasu.pdf.

Jyväskylän yliopisto. 2016. Sosiologian tutkielma-aihepankki: Ympäristösosiologia. Viitattu 29.10.2016. <https://www.jyu.fi/ytk/laitokset/yfi/oppiaineet/sos/sos-opiskelu/tutkielma-aihepankki/ymparisto>.

Karlsson, L. 2005. Sadutus – avain osallistavaan toimintakulttuuriin. Keuruu: Otavan Kirjapaino.

Kiertävä luontokoulu Naakka. Eläinkortit. Viitattu 7.11.2016. <http://kiertavaluontokoulu.fi/metsa/>.

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito: Työkaluja sujuvaan arkeen. Juva: Bookwell.

Koivunen, P-L. & Lehtinen, T. 2015. Kasvu kiikarissa: Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille. Juva: Bookwell.

- Korpela, K. 2008. Ympäristö ja positiiviset tunteet. Teoksessa Mieli ja terveys: ilon ja muutoksen psykologiaa. Toim. Kiviaho, M., Nieminen, P. & Punamäki, R-L. Tampere: Tampereen Yliopistopaino.
- Korpela, K. & Ylén, M. 2007. Luonnon merkitys kaupunkilaisille ja vaikutus psyykkiseen hyvinvointiin. Viitattu 6.10.2016. <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2007/mwp052-07.pdf>
- Koskinen, S. & Verkka, K. 2008. Ympäristökasvatus ja osallistuminen. Teoksessa Vihreä lippu. Toim. Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry.
- Kotler, P. 1990. Markkinoinnin käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.
- Kurvinen, A., Neuvonen, S., Sivén, T., Vartiainen, J., Vihunen, R. & Vilén, M. 2006. Lapsuus – erityinen elämänvaihe. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.
- Lipponen, L. 2011. Tutkiva oppiminen varhaispedagogiikassa. Teoksessa Varhaiskasvatuksen käsikirja. Toim. Hujala, E. & Turja, L. Juva: Bookwell.
- Litmanen, T. & Ylönen, M. 2010. Sosiologisia lähestymistapoja yhteiskunnan ympäristösuhteeseen. Teoksessa Ympäristösosiologia. Toim. Valkonen, J. Helsinki: WSOYpro.
- Luonto-Liitto. Luontopolku lapsille. Kasvilajikortit. Viitattu 7.11.2016. <http://www.luontoliitto.fi/kouluille/luontopolku-lapsille/luontopolku-kasvilajikortit>.
- Luonto-Liitto. Tehtävät. Viitattu 7.11.2016. <http://www.luontoliitto.fi/pihka/tehtavat>.
- Manninen, L. 2008. Vihreä lippu -ohjelma. Teoksessa Vihreä lippu. Toim. Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry.
- Myyryläinen, M. & Tuomaala, T. 2002. Luonto tutuksi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.
- Nevakivi, L. Birdlife. Lasten lintuviikko. Lintukuvat. Viitattu 7.11.2016. http://birdlife.fi/lintuharrastus/lastenlintuviikko_mikalintu-esitys.pdf.
- Parikka-Nihti, M. & Suomela, L. 2014. Iloa ja ihmettelyä: Ympäristökasvatus varhaislapsuudessa. Juva: Bookwell.

- Piispa, P. 1994. Monta mahdollista huomista: Ympäristökasvatuksen filosofiaa ja esimerkkejä kestävästä elämäntavasta. Helsinki: Painatuskeskus.
- Pietarinen, J. 2000. Ihmislähtöiset luontoarvot ja luonnon omat arvot. Teoksessa Arvot ja luonnon arvottaminen. Toim. Haapala, A. & Oksanen, M. Helsinki: Yliopistopaino.
- Rissanen, T. 2002. Kehityshankkeen toteuttaminen yrityksessä. Saarijärvi: Kustannusosakeyhtiö Pohjantähti, Saarijärven Offset.
- Ritmala, M., Ojanen, T., Sivén, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2010. Lapsen aika. Helsinki: WSOYpro.
- Salonen, K. 2005. Mieli ja maisemat: Eko- ja ympäristöpsykologian näkökulma. Helsinki: Edita Prima.
- Salonen, K. 2010. Mielen luonto: Eko- ja ympäristöpsykologian näkökulma. Helsinki: Green Spot.
- Salonen, K. 2012. Mielen ja luonnon yhteyksiä: Eko- ja ympäristöpsykologian näkökulma. Teoksessa Yhteyksien kirja: Etappeja ekososiaalisen hyvinvoinnin polulla. Toim. Helne, T. & Silvasti, T. Tampere: Juvenes Print.
- Tenavat Myötätuulessa päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma. 2012.
- Tuomivaara, S. 2010. Eläimet – luonnon ja yhteiskunnan rajoilla. Teoksessa Ympäristösosiologia. Toim. Valkonen, J. Helsinki: WSOYpro.
- Tuormaa, M. 2016. Takapihalta alkaa seikkailu: Tarinoita ja toimintaideoita lähiluontoretkille. Porvoo: Bookwell.
- UNESCO. 26.10.1977. Intergovernmental conference on environmental education. Final report. Organized by UNESCO in co-operation with UNEP Tbilisi (USSR). Paris: ED/MD/49. Viitattu 8.11.2016. http://www.gdrc.org/uem/ee/EE-Tbilisi_1977.pdf.
- Valkonen, J. 2010. Ympäristösosiologinen luonto. Teoksessa Ympäristösosiologia. Toim. Valkonen, J. Helsinki: WSOYpro.
- Valkonen, J. & Saaristo, K. 2010. Luonto ja yhteiskunta – ympäristösosiologian lähtökohdat. Teoksessa Ympäristösosiologia. Toim. Valkonen, J. Helsinki: WSOYpro.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2016. Viitattu 29.10.2016.

http://www.oph.fi/download/177856_Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016_LUONNOS.pdf.

Vuorisalo, T. 2002. Ympäristöekologia: Ympäristönsuojelun ekologiset perusteet ja alkuperäisen luonnon suojeleminen. 5. p. Turku: Painosalama.

Ympäristökasvatus. 2008. Mitä on ympäristökasvatus? Viitattu 29.10.2016.

<http://blogs.helsinki.fi/ymparistokasvatus/tervetuloa-2/mita-on-ymparistokasvatus/>.

Liitteet

4.1 Liite 1. Ammi Ampiaisen tervehdyskirje retkeilijöille

Hyvää päivää, te arvon seikkailijat! Olen kuullut, että olette taitavia. Tiedän myös, intonne on suuri jo matkaan päästä. Olettehan huolehtineet, että vaatteenne ovat oikeat, riippuen säästä? Olisi asiaa, joka kestää vain hetken verran. Kuuntelisittehan minua vielä tämän kerran? Onhan hauskaa, kun vuodenajat luonnon erilaiseksi joka kerta värjää, mutta tiedättehän, ilman apua ei kukaan täällä pärjää.

Välillä löytyy roskia metsistä, kaduilta, tuolta. Pidetäänhän kaikki yhdessä siis luonnon puolta? Roskat roskiksiin laitetaan, eiväthän ne maahan kuulu ollenkaan. Kun maapallosta rakkaasta huolehtii, myös tulevaisuuden lapset täällä leikkiä ja tutkia ehtii. Silloin kun omasta annamme, myös luonto huomaa varmasti kantamme. Saamme lintujen laulua kuulla, haistella ja katsella erilaisia kasveja sekä kiivetä pitkin puuta. Metsään pystyy majan rakentamaan – mikäs onkaan sen hauskempaa! Kun yhdessä ryhtyy auttamaan, voi hyvillä mielin järvessäkin sukeltaa. Suurta iloa luonnosta saadaan, ei siis aseteta sitä enää vaaraan.

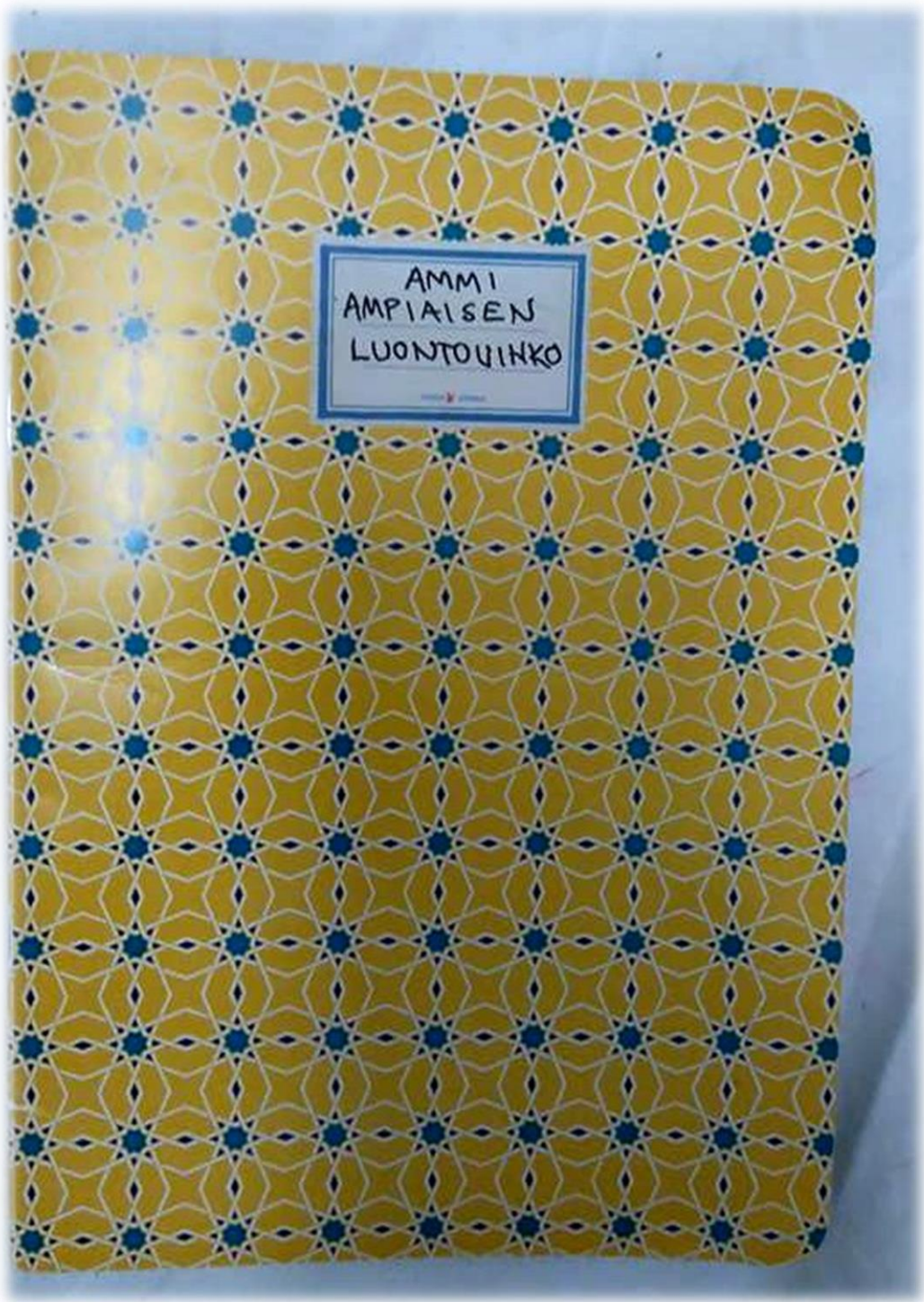
Tunnistatte varmaan krokotiilin, ehkä tiikerinkin, mutta miten on laita Suomen eläimien? Osaatteko linnut erikseen jo nimetä, vai alkaako päässäsi siinä kohtaa pimetä? Tiedättekös; miten pitkä on puun elämä, tai entäpä kasvit ja hyönteiset, ovatko ne jo tuttuja? Oletteko koskaan vain pysähtynyt luontoon kuuntelemaan, miten se laulaa lauluaan?

Minulla olisi tässä teille tehtäviä, lähtekää mukaan, olette varmasti eteviä. Samalla voimme hauskaa pitää, kun nähdään, miten koko ajan opimme luonnosta lisää. Tervetuloa tälle retkelle sinä reipas päiväkotilainen, ja hei vaan, hauska tutustua, minä olen Ammi Ampiainen!

4.2 Liite 2. Ammi Ampiaisen luontoreppu

4.3 Liite 3. Ammi Ampiaisen luontovihko

4.4 Liite 4. Tehtäväkortit

Aistitaan luonnossa

Tarvikkeet: Ammi Ampiaisen luontovihko havaintoja varten

- Sulje silmät ja ole aivan hiljaa. Minkälaisia ääniä kuulet?
- Sulje silmät ja ole aivan hiljaa. Minkälaisia hajuja haistat?
- Sulje silmät ja ole aivan hiljaa. Kuuluuko sinusta tai kavereista jotakin ääniä? Mitä? (esim. hengitys, vaatteiden kahina)
- Käy tunnustelemassa eri puita. Miltä niiden rungot tuntuvat? Tuntuvatko kaikki puut samalta, vai erilaisilta? Millaisilta? (esim. karhea, sileä.)
- Keksitkö jotain muita asioita metsässä, mitä voi tunnustella? Mitä? Miltä ne tuntuvat? (esim. kivet, oksat, maa)
- Ole aivan hiljaa ja katsele ympärillesi. Mitä kaikkea näet? (esim. kasveja, eläimiä, hyönteisiä)

Ammi Ampiaisen muistuttaa: Ethän kuitenkaan revi kasveja tai puun kaarna! Välillä on kiva kerätä luontojuttuja talteen, mutta metsän kasveja ja muita juttuja voi välillä myös vain ihailla.

Tutkitaan metsän värejä

Tarvikkeet

- Ammi Ampiaisen luontovihko havaintoja varten
- Ammi Ampiaisen värikortit
- Levitettävä alusta (esim. muovialusta, lakana, kangas. Mieluiten vaalea)

Asettakaa metsässä värikortit alustalle, mieluiten reunoille. Käykää etsimässä erilaisia luonnon asioita, mitä ympärillänne näette (esim. kiviä, käpyjä, kasveja). Kokoontukaa yhteen ja asettakaa löydöksenne alustan keskelle. Miettikää yhdessä, minkä värisiä asioita löysitte ja mitä värejä ne muistuttavat eniten. Tämän jälkeen asettakaa ne oikean värin luo. Jos sopivaa väriä ei löydy, pohtikaa yhdessä minkä värinen se on.

Pakkanen, aurinko ja pikkulinnut

Hippaleikki. Yksi lapsista valitaan auringoksi ja yksi pakkaseksi, loput ovat pikkulintuja. Pakkanen ottaa pikkulintuja kiinni ja koskettaessaan heitä, pikkulinnut jäätyvät paikalleen. Aurinko voi sulattaa pikkulinnut jäädä koskettamalla heitä, jolloin ne pääsevät jälleen lentämään. Aurinkoja ja pakkasia voi olla myös enemmän, lapsimäärästä riippuen. Leikki jatkuu niin pitkään, kuin halutaan.

4.5 Liite 5. Eläinkortit

Eläinkortit ovat tulostettu Kiertävän luontokoulun Naakan sivuilta. Käyttöoikeus myönnetty.

4.6 Liite 6. Lintukortit

Lintukortit ovat Laila Nevakiven tekemiä ja ne ovat tulostettu Birdlifen sivuilta. Käyttöoikeus myönnetty.

4.7 Liite 7. Kasvikortit

Kasvikortit ovat tulostettu Luonto-Liiton sivuilta. Käyttöoikeus myönnetty.

4.8 Liite 8. Puukortit

Puukortit ovat tulostettu Luonto-Liiton sivuilta. Käyttöoikeus myönnetty.

4.9 Liite 9. Muut kortit

Muut kortit ovat Luonto-Liiton sivuilta tulostettuja, lukuun ottamatta värikortteja, jotka olen tehnyt itse. Käyttöoikeus myönnetty.

